

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за
магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та
управління бізнесом»

на тему «Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні (на
прикладі Одеської області)»

Виконавець

студент центру заочної форми навчання

Локота К.В.

/підпис/

Науковий керівник

д.е.н., доцент

Сментина Н.В.

/підпис/

ОДЕСА 2018 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлена тим, що народне господарство будь-якої країни включає в себе підприємства та їх філії, які в сучасному суспільстві відіграють важливу роль у розвитку економічної системи країни. Тому важливо детально розглядати суть і діяльність підприємництва.

Мале та середнє підприємництво є органічним структурним елементом ринкової економіки. Мале та середнє підприємництво дає ринковій економіці гнучкість, мобілізує фінансові і виробничі ресурси населення, несе в собі потужний антимонопольний потенціал, слугує серйозним фактором структурної перебудови і забезпечення проривів науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості та інші соціальні проблеми ринкового господарства. Ось чому становлення та розвиток малого та середнього підприємництва (звичайно, в єдності з великим) являє собою стратегічну задачу реформаційної економічної політики.

Значення вивчення проблем розвитку малого та середнього підприємництва підсилюється тим, що малому та середньому бізнесу менш за все пощастило у відношенні державної та іншої підтримки. Недооцінка малого та середнього підприємництва, ігнорування його економічних і соціальних можливостей можуть бути кваліфіковані як великий, стратегічний прорахунок, який може призвести до багатьох народногосподарських негативів.

Потенціал малих та середніх підприємств залишається нереалізований. Існують серйозні економічні і адміністративні бар'єри для виходу нових підприємств на ринок і розвитку їх діяльності. Все більша кількість малих та середніх підприємств змушені перебувати в «тіні» завдяки нестійкому законодавству.

Роль малого та середнього підприємництва зумовлюється, зокрема, тим, що саме малими та середніми підприємствами створюється значна частина валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою; тим, що завдяки йому забезпечується більш високий ступінь зайнятості населення, а відтак

воно є стабілізатором соціально - економічної ситуації в суспільстві у кризові періоди.

Світовий досвід свідчить про те, що високоефективна економіка оптимально поєднує діяльність великих, середніх, малих підприємств і приватного підприємництва. Саме розвиток малого та середнього і приватного підприємництва є тим індикатором, з допомогою якого можна зробити висновки про ступінь відкритості ринкової економіки, незалежності і відповідальності суб'єктів господарювання, рівень їх підприємницької культури та етики.

Отже, проблема розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області, на мою думку, є досить актуальною.

Одночасно варто зазначити, що проблематиці малого та середнього підприємництва присвячено чимало наукових розробок, зокрема варто відмітити роботи таких дослідників як: Аврашков Л.Я., Блинов А.П., Воротіна Л.І., Доброва Н.В., Дуда В. П., Кубай Н.Є., Осипова М.М., Шабранська Н.І., Уманець Т.В. та інші.

Мета дослідження – дослідити теоретичні засади розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні, проаналізувати діяльність малого та середнього підприємництва в Одеській області та надати пропозиції щодо напрямів розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області.

Завдання дослідження

- 1) надати характеристику та дослідити особливості функціонування малого та середнього підприємництва;
- 2) визначити роль малого підприємництва в економіці регіону;
- 3) розглянути специфіку державної підтримки малого та середнього підприємництва Одеської області;
- 4) провести аналіз та оцінку розвитку й функціонування малих і середніх підприємств в регіоні;
- 5) визначити проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в регіоні;

- 6) показати вплив податкового кодексу на мале та середнє підприємництво;
- 7) обґрунтувати напрями розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області;
- 8) розробити прогноз розвитку малого та середнього підприємництва Одеської області;
- 9) обґрунтувати механізм стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва;
- 10) визначити рейтинг Одеської області за показниками ведення малого та середнього бізнесу. визначити рейтинг Одеської області за показниками ведення малого та середнього бізнесу.

Об'єкт дослідження – розвиток малого та середнього бізнесу на рівні Одеської області.

Предмет дослідження – теоретичні та прикладні аспекти розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети було використано сучасні методи дослідження, зокрема на основі системно-аналітичного методу виконано теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок і пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених удосконаленню малого та середнього підприємництва.

Для вирішення поставлених завдань використовувались методи: статистичного аналізу - для дослідження функціонування малого та середнього підприємства в Одеській області; проблемно-орієнтовний метод - для наукового обґрунтування напрямів вирішення проблем малого та середнього підприємництва. Застосовувались також методи комплексного системного аналізу економічних та управлінських явищ і процесів. Сукупність названих методів і прийомів склали методику дипломного дослідження.

Інформаційна база дослідження. У даній роботі використовуються монографічні видання вітчизняних та закордонних вчених, періодичні видання, статистичний щорічник, матеріали з інтернет – сайтів, наукові публікації, нормативно-законодавчі акти України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменувань) та 2 додатків. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Основний зміст викладено на 102 сторінках. Робота містить: 12 таблиць, 19 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю:

Локота К.В. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу. Науковий студентський вісник. ОНЕУ. Факультет економіки та управління підприємництвом.- 2017.-№27.-С.258

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні»**: розглянута характеристика і особливості функціонування малого та середнього підприємництва; визначена роль малого та середнього підприємництва в економіці регіону.

У другому розділі **«Дослідження та аналіз діяльності малого та середнього бізнесу в Одеській області»**: дана оцінка малого та середнього підприємництва в Одеській області; проведений аналіз проблем розвитку малого та середнього підприємництва; проведений аналіз розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Одеській області на 2017-2020 роки.

У третьому розділі **«Обґрунтування напрямків розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області»**: проведено обґрунтування механізму стимулювання малого та середнього підприємництва в регіоні.

ВИСНОВКИ

Проведено дослідження дозволило зробити висновок, основні з яких такі:

1. Мале та середнє підприємництво є органічним структурним елементом ринкової економіки. Цей сектор економіки історично і логічно відігравав роль необхідної передумови створення ринкового середовища. У ринковій економіці підприємництво – це основний вид самостійної господарської діяльності, яка здійснюється юридичними та фізичними особами. Ця діяльність спрямована на досягнення наміченого результату (одержання прибутку або підприємницького доходу) шляхом найкращого використання трудових, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів при повній майновій відповідальності за результати своєї діяльності і одержанні свідоцтва про державну реєстрацію.

2. Аналіз стану малого та середнього підприємництва показує, що сектор малого та середнього бізнесу в Україні характеризується високим ступенем неефективності, а саме відсутністю дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого та середнього підприємництва, неймовірно важким тягарем оподаткування, відсутністю належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу. Дані явища призвели до суттєвого скорочення числа малих та середніх підприємств, так починаючи з 2013 року кількість малих та середніх підприємств скоротилась майже на 20% і станом на 2016 рік склала 20991 підприємств.

3. Здійснюючи аналіз, виявлено, що основними причинами гальмування розвитку малого та середнього підприємництва в Україні та її регіонах є: складність отримання фінансово-кредитної допомоги, висока вартість позичкових коштів, нерозвиненість фінансового ринку; прийняття органами місцевого самоврядування власних регуляторних актів, які устанавлюють процедури отримання місцевих дозвільно-погоджувальних документів; велика кількість контролюючих органів; нерозвиненість інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості.

4. У ході дослідження було розглянуто основні положення нового Податкового кодексу, які можуть вплинути на мале та середнє підприємництво, але

сьогодні неможливо точно спрогнозувати, який саме вони матимуть вплив – позитивний чи негативний. Але подальші дослідження є перспективними, оскільки з’являтиметься додаткова теоретична та практична база, а податкова система удосконалюватиметься задля стимулювання і розвитку малого та середнього бізнесу.

5. Розглядаючи розробку прогнозу розвитку малого та середнього підприємництва Одеської області, кількість малих та середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2018р. збільшиться на 33 одиниці (на 28,9%) і складе 110 одиниць, у 2019р. збільшиться на 4 одиниць (на 4,2%) і складе 114 одиниць, у 2020 р. буду спостерігатись також збільшення кількості малих та середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення на 4 одиниць (на 4,2%) і складе 118 одиниць, це говорить про можливість збільшення кількості зайнятого населення та збільшення надходжень до бюджету.

6. Проведений розрахунок рейтингу ведення малого та середнього бізнесу в Одеській області. Слід зауважити той факт, що Одеська область за різними показниками входить у десятку кращих областей. Проведений аналіз стану розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області свідчить про зростання ділової активності у цій сфері. В області створена потужна база для розвитку малого та середнього підприємництва, включаючи правові, інституціональні і фінансові її елементи, що дозволило забезпечити поступове зростання числа суб’єктів малого та середнього бізнесу та активізувати підприємницьку ініціативу.

Однак, поряд з цим існують проблеми, що стримують розвиток малого та середнього підприємництва, на подолання яких повинні бути спрямовані заходи регіональної Програми розвитку малого та середнього підприємництва Одеської області:

- труднощі з одержанням зовнішнього фінансування через високі ставки на банківські кредити;
- фактична недоступність довгострокового кредитування, що стримує розвиток підприємництва у виробничій сфері;
- податковий тягар;

- занепад соціальної сфери в сільській місцевості;
- недостатня розвиненість інфраструктури підтримки підприємництва;
- обмежений доступ підприємців до інформації щодо змін у законодавстві,

стану розвитку окремих сегментів ринку, потенційних інвесторів та споживачів продукції. Існує один показник, який в свою чергу також стримує розвиток малого та середнього підприємництва в Одеській області. Це кількість об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємства (бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, фондів підтримки підприємництва). За даним показником Одеська область посідає останнє місце. Тому необхідне створення економіко-правових умов для формування інфраструктури інноваційного розвитку малого та середнього підприємництва та удосконалення законодавства в інноваційній сфері, удосконалення й спрощення процедур експертизи і реєстрації інноваційних структур та їх проектів та впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Для вирішення наскрізних проблем малого та середнього підприємництва, для стимулювання і подальшого розвитку цього сектору національної економіки потрібна чітка система дій, вивірена, обґрунтована і узгоджена на всіх рівнях органами державної влади. При цьому необхідно враховувати і сьогодишню ситуацію, в якій опинились підприємці як Одеської області, так і всього світу.

7. Хотілося б зауважити, що безсумнівна перспективність сектора малого та середнього підприємництва в сучасній економіці й, отже, великий інтерес до нього не слід розглядати лише як чергову компанію в системі антикризових мір, але і як довгостроковий напрямок структурної політики, що природно забезпечує органічне змикання відтворювальних і ринкових процесів в українському господарстві, реалізацію сучасної стратегії економічного росту протягом довгострокового переходу. Тому що, саме малі та середні підприємства, особливо у випадку задовільної розробки нової державної політики в галузі малого та середнього підприємництва, можуть стати основою ринкових структур у багатьох галузях, забезпечити перелив інвестицій у сфері найбільш ефективного припливу ресурсів і тим самим з'єднати процеси структурної політики й формування всеукраїнського ринку.

АНОТАЦІЯ

Локота К.В. «Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні
(на прикладі Одеської області)»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного
спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – розвиток малого та середнього бізнесу на рівні Одеської області.

У роботі розглядаються характеристика і особливості функціонування малого та середнього підприємництва, роль малого та середнього підприємництва в економіці регіону, державна підтримка малого та середнього підприємництва Одеської області.

Проведене дослідження та аналіз діяльності малого та середнього підприємництва на рівні області. Економічно обґрунтовані напрямки розвитку малого та середнього підприємництва в Одеській області: розроблено прогноз розвитку малого та середнього підприємництва Одеської області, обґрунтовано механізм стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва та розрахунок рейтингу Одеської області у порівнянні з іншими областями за різними показниками.

Ключові слова: мале та середнє підприємництво, державна підтримка, програма розвитку, прогноз розвитку, механізм стимулювання, рейтинг, інфраструктура.

ANNOTATION

Lokota K, «Problems of developing small business in region
(on the example of the Odessa region)»
thesis for Master degree in specialty «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the program
«Economics, Planning and Business Management»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. Object of research - development of small and medium business at the level of Odessa region.

The article deals with the characteristics and features of the functioning of small and medium enterprises, the role of small and medium enterprises in the economy of the region, state support to small and medium enterprises in the Odessa region.

The research and analysis of the activity of small and medium enterprises at the oblast level was conducted. Economically grounded directions of development of small and medium entrepreneurship in Odessa oblast: the forecast of development of small and medium entrepreneurship of Odessa region is developed, the mechanism of stimulation of development of small and medium entrepreneurship is grounded, and the Odessa region's ranking is calculated in comparison with other oblasts according to various indicators.

Key words: small and medium entrepreneurship, state support, development program, development forecast, incentive mechanism, rating, infrastructure